

СВЕТОГА¹ МАР ЈАКОВА

МЕМРА О СВЕТОМ МАР ЈЕФРЕМУ

„Свети Мар Јаков Учитељ,
 фрула Духа Светога
 и харфа Цркве верујуће.“

ܡܥܪܘܬܐ ܕܡܪܝܢܐ ܕܡܪܝܢܐ
 ܕܡܪܝܢܐ ܕܡܪܝܢܐ ܕܡܪܝܢܐ
² ܡܥܪܘܬܐ ܕܡܪܝܢܐ ܕܡܪܝܢܐ

Уводне напомене:³

Мар⁴ Јаков, Јаков од Саруга, рођен је половином петог века у месту Куртаму које се налази уз реку Еуфрат. Школовао се у Персијској школи у Едеси. Иако није био сагласан са христологијом те школе, утицај егзегезе Теодора Мопсуестијског је видљив у неким његовим делима. Прво је био хоропископ недалеко од Саруга, а 519. г. је постављен за епископа у месту Батнан да-Сруг (централно место области Саруг). Године 521. се упокојио.

Избегавао је било какво упуштање у разговоре о христологији Халкидона и ову тему није обрађивао у својим делима која су била намењена повереном му народу. Међутим, на притиске и инсистирања пријатеља, у неколико приватних писама, упућених управо њима, он се дотиче и ове теме и излаже своје неслагање са одлукама Халкидонског сабора.

¹ Наслов сам превео према сиријском оригиналу, па сам због тога задржао и термин „Свети“, иако Православна Црква није канонизовала Јакова од Саруга.

² Assemani, J. S., „Vitæ S. Jacobi Compendium ex Anonymo Syro“, *Bibliotheca Orientalis Clementino-Vaticana*, I, Rome, 1719, стр. 286.

³ Литература за биографске податке о аутору, као и податке у вези са извором са ког сам преводио је Brock, S., *A Brief Outline of Syriac Literature*, Kottayam 1997., стр. 37–38 и Amar, J. P., „Introduction“ у *A Metrical Homily on Holy Mar Ephrem by Mar Jacob of Sarug*, J. P. Amar, *Patrologia Orientalis* 47/1, Turnhout, 1997, стр. 10–23.

⁴ Сиријска реч која се ретко преводи, а има значење речи *тосѡгин*.

Од њега нам је остало преко 250 *мемри* (ритмичних беседа),⁵ али и неколико *шуртама* (коментара), (прозних) беседа, писама и *маграша* (химне, песме). Био је веома плодан писац и даровит песник. Због својих *мемри* сматра се највећим песником који је писао на сиријском после Св. Јефрема Сиријског. По њему ће касније бити названа и форма *мемри* коју је он користио – *јакубаја*, а реч је о „ритмичним беседама“ које је писао у дванаестерцу са паузама после четвртог и осмог слога.⁶

Сиријски текст са ког сам преводио налази се у *A Metrical Homily on Holy Mar Ephrem by Mar Jacob of Sarug*, critical edition of the syriac text, translation and introduction by J. P. Amar, *Patrologia Orientalis* 47/1, Turnhout, 1997. Реч је о критичком издању који је за основу имао рукопис из раног XI века, а који је уједно и најстарији сачувани рукопис ове *мемре*. Поред овог, за критички текст коришћени су и други рукописи који су настајали од половине XII века све до издања из 1900. године.

Време када је *мемра* настала је непознато и из самог садржаја се не може одредити. Ц. Амар, пишућу увод за критичко издање сиријског текста и његов превод, усмерава пажњу на *Хронику Исуса Стилишиа*⁷ која говори о дешавањима у области Месопотамије у ком живи и ради Јаков, у времену на прелазу између V и VI века. Иако се, према овим *Хроникама*, десио низ „катастрофа“, како ове догађаје карактерише Ц. Амар, од 494. до 506. године,⁸ Јаков од Саруга не помиње ниједну од њих. Због овога се претпоставља да је *мемра* настала пре 494. године.

⁵ Као што сам у наслову оставио реч *мемра* непреведену, то ћу задржати и у остатку текста. Иако је значење ове речи преводљиво (нпр. речју беседа, омилија), проблем је што Сиријци нису имали јасно дефинисане књижевне жанрове, па се под истим именом, одредницом могу наћи различите форме текста. *Мемром* се назива и обична беседа, али и тзв. „ритмична беседа“, беседа у стиховима, а која се разликује од *маграше* (химне, песме).

⁶ Доефесци ову форму називају по свом песнику Нарсају, *нарсаја*. Поред ове форме треба поменути и да је Свети Јефрем најчешће писао у четрнаестерцу са паузом после седмог слога и да је та форма добила назив *афримаја*, као и да постоји и десетерац са паузом после петог слога, а који је добио име по хоропископу Балају – *балајнаја*.

⁷ Ц. Амар у напомени наводи репринтно издање из 1968. Нажалост, ја сам имао приступ само првом издању – *The Chronicle of Joshua the Stylite, composed in syriac A. D. 507, with a translation into English and notes by Wright, W., Cambridge, 1882.*

⁸ Ц. Амар не помиње о којим катастрофама је реч (изузев доласка Арапа у Саруг), али у *Хроникама* можемо да нађемо податке о веома снажним земљотресима који су потпуно сравнили неколико градова (један од њих је и Никопол у ком су, према овој *Хроници*, страдали сви људи који су били у њему), затим појаву комете на небу, појаву тзв. „лажног сунца“, глад и помор у Едеси, инвазија Персијанаца, опсаде Амиде, потом и Едесе, проблеми са дивљим зверима које су се навадиле да једу људско месо због великог броја жртава током ових ратова и томе слично.

Важност ове мемре огледа се у чињеници да је настала пре *Житија Светиої Јефрема* писаног на сиријском и како Ц. Амар наглашава: она је „free of the legendary material of the later hagiographical tradition“,⁹ мислећи при том да нема „додатака“ које се налазе у *Житију Светиої Јефрема*, а које су настале под утицајем монашке традиције, као што је податак да је Јефрем био монах – пустињак. За Јакова од Саруга Јефрем је катихета и учитељ који активно учествује у животу своје локалне црквене заједнице, што је много ближе историјском чињеницама.

Светога мар Јакова мемра о Светом мар Јефрему

За читање у спомен његов у дан прве суботе поста¹⁰

1. Како да се приближим победама твојим, о красни, и којим гласовима да опевам повест твоју, господару врлина?
2. Страх ме је, пошто намеравам да испричам повест твоју, да не умањим велику мемру твоју уснама својим slabим.
3. Изабраниче Јефреме, велика главо учења, Која реч [може] да досегне висину твоју¹¹ у певањима [њеним]?
4. Невероватан [си ти] који говораше духовно, како ја могу плотским језиком да препричам целу повест твоју?
5. О ревносни, који принесе таланте умножене стоструко, како о теби да говори слуга зли и лењи?
6. О атлето, који победи у надметању¹² [за истинито] учење, какав је венац реч моја да је принесем теби?
7. Храбри, који у смелости својој понизи сваку доктрину,¹³ сироти залудник празним [речима] како ће удовољити теби?
8. Борче, који трку своју заврши у праведности,¹⁴ срамно је то што ће моја уста прослављати успехе твоје.
9. О трговче, који не беше покраден на путовањима,¹⁵ ко ће ми дати да проповедам о твом небеском богатству?¹⁶

⁹ Нав. дело, стр. 18.

¹⁰ Мисли се на прву суботу Великог поста (уп. *A Metrical Homily on Holy Mar Ephrem by Mar Jacob of Sarug*, J. P. Amar, *Patrologia Orientalis* 47/1, Turnhout, 1997, стр. 25, фуснота 1; даље у тексту *PO* 47/1, а први број који следи је број странице).

¹¹ Део тежак за превођење. Дословно: *Која реч да досегне довољности теби...*

¹² Дословно: *рвање*.

¹³ У овом контексту термин се односи на јереси, јеретичко учење (уп. *PO* 47/1, 27, фуснота 7).

¹⁴ Уп. 2. Тим. 4, 7.

¹⁵ Уп. Лк. 10, 30–35.

¹⁶ Дословно: *о бојајствима твојим божанским*.

10. Ја срамни, тебе красног, како да насликам?
Боје речи моје су просте за причу твоју.
11. Не може простак да уздигне слику цара,
а ни ја нећу успети у певању повести твоје.
12. Моји пигменти,¹⁷ због порочности моје, прљави су,
а слика твоја боје блиставе у потпуности потребује.
13. Ја сам стрњика и трновити жбун, а повест твоја потребује
ватру и пламтећи огањ да насликају победе твоје.
14. [Као] размрљано блато су боје речи моје од грешака мојих
и ако се примакнем дасци врлина твојих оштетићу је.
15. У прљавим водама растворени су ови моји пигменти,
и ако премажем причу твоју изблатњавићу је.
16. Боје су моје прљаве и сенци тмурној сличе,
а блиставило огња тражи икона твоја због лепоте¹⁸ њене.
17. Ако се примакнем ја, ја који сам слаб, да изрежем¹⁹ слику твоју...
[али] осрамоћен биће онај пигментима својим, који покуша да ослика тебе.²⁰
18. Да ли зато треба да ћутим о причи твојој, знајући
да узвишенија и похвалнија *мемра* о теби [треба да буде], од ништавне
[могућности] моје?
19. Плашим се пак и од ћутања јер [оно] обмане рађа
и штету наноси повести твојој на све начине.
20. Говорим зато, иако знам да нисам дорастао
повести твојој узвишеној, али истина ће сведочити о победама твојим.
21. О слушаоци, у љубави искреној слушајте причу његову,
Јефрема великог која је испуњена храбрим победама!
22. Заступник истине постаде уста вере;
говораше кроз њега објављена истина силним гласом.
23. Извор слатки воде благословене потече из земље наше
и из њега изникосе изабрана стабла вере.
24. Вино ново чија су боја и мирис голготски,
опија текућином својом мушкарце и жене да узносе хвалу.
25. Студенац [распеваних] гласова, где, пренесе се на сва уста,
појањима његовим опи земљу да созерцава о њему.
26. Философ божански у делима својим,
који делаше [онако] како и подучаваше онога ко га је слушао.

---

¹⁷ Односи се на пигменте за боје.

¹⁸ Реч је о сиријском термину *קִישָׁא* који сам до сада преводио термином *врлина*, а који има и једно и друго значење, тј. *лејоша* и *врлина*.

¹⁹ Тј. да је изгавира.

²⁰ Дословно значење речи је да „опева тебе“.

27. Истинити делатник који марљиво почиње и завршава, који показује душом својом дела и речи, дословно.²¹
28. Неимар би и постави темељ истине и запечати грађевине своје у злату и драгом камењу.²²
29. Учитељ истине, који делаше и учаше као што је писано, ученицима својим даде пример да могу да га подражавају.
30. Једноставни који побеже од мудрости²³ у свом бистроумљу²⁴ да не би застранио са пута апостолског.²⁵
31. Бистроумни, који је говорио непосредно да би био од помоћи, беше у могућности да буде и голуб и змија како је заповеђено.²⁶
32. Говорник невероватни који Јелине превазиђе говором својим и који у једну реч могаше да укључи на хиљаде ствари.
33. Харфиста куће Божје који је метриком ограничио стихове своје за умилне звуке и страхопоштовање велико.
34. Син апостола који са њима имаше реч истиниту, која не може бити искорењена ни од свих лажних ветрова.
35. Море *мемри* по којима, гле, плове сви проповедници без [могућности] да досегну дубину његову и место обиља величанствености његове.
36. Слабашан је мој језик за хвалу теби, о истинити, богатство врлина твојих, гле, сакупљам са свих страна.²⁷
37. Гле, тајанствено је записано име твоје у спису Асира²⁸ и Давид Јефрема крепошћу главе своје²⁹ називаше.
38. Док о Јефрему, сину Јосифовом, речју својом говораше тебе гледаше мистично оком духовним.
39. „Крепост главе моје“ назва те, потом, учење које кроз тебе би узвишено како би победило у борбама са сваком доктрином.³⁰
40. У теби смелост пронађоше сестре наше да хвалу узносе, [иако] није дозвољено у Цркви женама да причају.³¹

---

²¹ Тј. на личном, конкретном примеру.

²² Уп. 1. Кор. 3, 10–13.

²³ Реч је у множини.

²⁴ И ова реч може да се преведе као *мудросћ*, али, поред овог значења, има и значење вештине, проницљивости, лукавости, довитљивости.

²⁵ Дословно: *искривио њуш аиостолства*.

²⁶ Уп. Мт. 10, 16.

²⁷ Дословно: *од свих изабраника*.

²⁸ Спис Асира – мисли се на Јаковљевог сина, а ова синтагма има значење и Псалтира (R. Payne Smith, 407 и PO 47/1, 33, фуснота 29).

²⁹ Уп. Пс. 59, 9.

³⁰ Као и до сада у тексту, термин *учење* се односи на истинито, исправно, прав(илн) о учење, док је термин *доктрина* (у сиријском оригиналу у множини) у вези са јеретичким учењима.

³¹ Уп. 1. Кор. 14, 34.

41. Уста затворена кћери Евиних отворише упутства³² твоја и, гле, гласови њихови грме на сабрањима Прослављене.³³
42. Појава нова да жене изговарају проповед³⁴ и, гле, назване беху учитељима³⁵ на сабрањима.
43. Потпуно нови свет ознака је твог учења; једнаки су тамо, у Царству,³⁶ мушкарци и жене.
44. Две харфе за два пола успостави делање твоје, удружи, као једно, мушкарце и жене у узношењу хвале.
45. Мојсију, вођи племенâ, сличиш, који даваше свирала девојкама у пустињи.³⁷
46. Умилне звуке пак Јеврејке производише свиралима својим, а овде хвалу узносе Арамејке *маграшама*³⁸ својим.
47. Овај мудри Мојсије заповедаше кћерима народа свога да се не уздржавају од узношења тражене хвале.
48. Тако и благословени, који поста женама други Мојсије, гласовима милим, подучаваше их, хвале да узносе.
49. Кћери јеврејске видеше спасење³⁹ и запљескаше рукама да би заблагодариле, по речи Мојсијевој, Ономе⁴⁰ који их спаси.
50. Исто тако и Јефрем изабраник [деловаше] учењем својим; и да се кћерима народâ, гле, узнесе хвала Спаситељу Великом!
51. Већа је ова хвала од оне која беше тамо, а тако је и спасење које беше овде веће од оног [тамо].
52. Оно спасење – море би подељено пред кћерком Јаковљевом, ово наше – гробови се одједном отворише руком Господа нашег.
53. Давно, удави се фараон цар због отврдлости [срца], а овде смрт беше прогутана од живота и, гле, у неред у је!⁴¹

---

³² У сиријском тексту термин *קולות* (*жуљана*) је у једнини и може да значи и учење, доктрину. Да бих превео тачан смисао, а у исто време и задржао мноштвеност термина који се налазе у оригиналу, преводио сам овај термин са „упутство“, када је у једнини, и са „доктрине“, мислећи на јеретичка учења, када је у множини.

³³ Мисли се на сабрања Цркве прослављене.

³⁴ Ц. Амар указује да ова реч (сир. *קרוזייה* – *карузија*) може да се разуме и као читање Јеванђеља, али и као читање било које молитве у току богослужења (РО 47/1, 35, фуснота 36).

³⁵ У оригиналу реч је женског рода, али с обзиром на то да реч учитељица у српском има друго значење реч смо превели у мушком роду.

³⁶ Дословно: у кући / дому Царства.

³⁷ Уп. Изл. 15, 20.

³⁸ Тј. песмама, поемама, химнама.

³⁹ Може да се преведе и речју *избављење*.

⁴⁰ Односи се на Бога.

⁴¹ Односи се на смрт.

54. Тамо – штап у мору подељеном⁴² зид изграђиваше,⁴³
овде – крст стењу чврстом страхоте чињаше.⁴⁴
55. Далеко – отвори се пут кроз море и пређоше племена,
овде – изломљен је Шеол прождиращ и изађоше народи.
56. Оно спасење мртвима начини живе⁴⁵ у Египту,
ово наше мртве подиже из гробова.
57. Далеко – од штапа узмакле воде⁴⁶ сакупише се,⁴⁷
овде – крст [нас] ослободи идола који беху многобројни.
58. Далеко – успе се невеста поносита из унутрашњости мора
и Јеврејке удараше у свирала узносећи хвалу.
59. Овде – [са] искупљеном Црквом погруженом у крштење
гласове⁴⁸ Јефремове изводише сестре наше како би произвеле умилне звуке.
60. Која хвала је већа од које, о слушаоци?
Упоредите искрено у умовима вашим!
61. Током оног спасења, штап тајанствени⁴⁹ извојева победе,
учини знаке, показа силу и чудеса.
62. Удари Египћане, уништи синове Хама, потресе земљу,
узнемири ваздух, изазва падање града и долазак огња.⁵⁰
63. Подиже инсекте и уједини врсте [њихове] и протутњаше земљом,⁵¹
отера светлост,⁵² исука мач и поби првенце.⁵³
64. Раздели воде⁵⁴ и усправи токове⁵⁵ као мешинама,
уздигну се знак његов над елементима и потчини⁵⁶ их.
65. Проматраше моћ његова над створењима и узбуну их,
паде сена његова на мора затворена и отвори⁵⁷ их.
66. Обухваташе таласе узнемирене и укроти их,
стави јарам свој на поплаве и пороби их.
67. Примаче се природи разузданих вода и завеза их,

---

⁴² Дословно: у морима изломљеним.

⁴³ Уп. Изл. 14, 16 и 22.

⁴⁴ Уп. Мт. 27, 51.

⁴⁵ Другачије речено: *поубија оне који су били живи.*

⁴⁶ Дословно: *побеђи пошои.*

⁴⁷ Уп. Изл. 14, 26–28.

⁴⁸ Тј. мелодије.

⁴⁹ Дословно: *шџай [многих] џајни.*

⁵⁰ Дословно: *додавање ођа.* Уп. Изл. 9, 23 и Пс. 104, 32.

⁵¹ Уп. Изл. 8, 16–32 и 10, 12–15.

⁵² Уп. Изл 10, 21–23.

⁵³ Уп. Изл 11, 4 и даље.

⁵⁴ Дословно: *ошвори пошоје.*

⁵⁵ Уп. Изл 14, 22.

⁵⁶ Може да значи и *унизиши, ослабиши*, али и *пореметиши*.

⁵⁷ Реч је о истом глаголу који смо до сада преводили са *поделиши* (море).

показа се моћнима и окова их.

68. Баци Египћане у понор страшни и пороби их,
повуче поносите и међу [њих] пусти поплавне воде и подави их.
69. Поведе Јевреје да по дну морском ходају,
преведе племена путем новим и спасе их.
70. Удари хитре⁵⁸ под јахачима њиховим и на колена их [баци]
и кочије на отвореном мору поломи.
71. Сруши фараона, змију велику, у море велико
и разби и побаци моћнике његове зле у [воде] потопа.
72. Међу таласима морским удави ону аждају
и утече, оде синагога, [као] голуб, између зуба њених.
73. Потуче у водама вука који клаше јагањце Јаковљеве –
прокопа и оде овца заточена из унутрашњости јазбине његове.
74. Надјача спасење Јевреја који беху потлачени,
а они запљескаше рукама узносећи хвалу због победе.
75. Посматраше Мојсије ову благодат расуђујући
и предаде племенима песму хвале⁵⁹ о којој [могу] да созерцавају.
76. „Узнесите хвалу Господу победоносном и узвишеном који извојева победу
над Египћанима и у [воде] потопа баци их.“⁶⁰
77. Викну у синагоги овај Левит⁶¹ снажно
да би цела умилно запевала, мушкарци и жене уз једну харфу.
78. Даде свирало девицама да узнесу хвалу
и започе тамо хвала нова гласом силним.
79. [Речи] као ове беху изговорене од Мојсија
чистима⁶² које је позвао да узносе хвалу.
80. „Не треба да се уздржавате данас од прослављања,
удрите у свирала пред Спаситељем који ослободи стадо своје.
81. Не беху само мушкарци кроз море спашени,⁶³
да само они дају хвалу Спаситељу свом.
82. Кроз море прођосте⁶⁴ са браћом својом и очевима својим,
са њима хвале узносите о спасењу гласом силним.
83. Посматрасте страхоте и чудеса са мушкарцима вашим,
са њима приносите умилним гласовима Богу Свемоћном ваше: ‘Осане!’

---

⁵⁸ Односи се на коње.

⁵⁹ Дословно: *сйави глас хвале*.

⁶⁰ Уп. Изл 15, 1 и даље.

⁶¹ Мисли се на Мојсија.

⁶² У сиријском оригиналу реч је женског рода, тј. односи се на жене.

⁶³ Дословно: *Не беше мушкарцима сйасење кроз море само*.

⁶⁴ У сиријском оригиналу реч је у 2. лицу множине женског рода. Писац се обраћа женама и у наставку овог цитата.

84. Исто спасење беше вама и њима од Бога,
једнако прослављање да се уздиже од уста ваших.“
85. Овај пример даде Мојсије за прослављање,
предаде народу певање хвале гласом силним.
86. Записе ове посматраше Јефрем са расуђивањем
и прослављања Мојсијева подражаваше обилно.
87. Гледаше крст узвишен на земљи над религијама;
обори⁶⁵ изненада чинове зла и узнемири их.
88. Раздели Шеол,⁶⁶ језеро мртвих,⁶⁷ и пређоше га народи,
позван у пропаст, лишен би житеља.
89. Сруши смрт, змаја који гуташе поколења,
и Сатану победи моћним говором⁶⁸ својим.
90. Пообара идоле пред поштоваоцима [њиховим] и разби их,
побаца резане [ликове] који беху поштовани и поломи их.
91. Разби у комаде кипове ливене народâ и разобличи их;
посматраше сила његова богове и искорени их.
92. Оконча жртвовања и приношења узалудна,
подели руком својом зидове високе које подиже обмана.
93. Сабира народе који беху распршени међу религијама,
и збаци удео идолопоклонства који снажан беше.
94. Позва Спокојну, Цркву народа, која протерана беше,
и даде мир Мученој која прогоњена беше.
95. Утеши се у њему⁶⁹ када се спашаваше и док [идолопоклонство] бачено би,
и запљеска рукама узносећи хвалу [Она] која би утишана.
96. Погледа благословени жене које су ућуткане да не прослављају⁷⁰
и пресуди мудри да је праведно да и оне узносе хвалу.
97. Као што свирала даде Мојсије девојкама,
[тако овај] начини *маграше* и даде [их] разборити девицама.
98. Лепо беше њему док стајаше међу сестрама
да трезвене раздрма гласима хвале.
99. Изгледаше као орао угнежђен међу голубицама,
подучаваше [их] хвали новој спокојним звуцима.⁷¹
100. Окружише га јата јаребица понизних,

---

⁶⁵ Односи се на крст.

⁶⁶ Аутор говори о делима крста.

⁶⁷ Уп. Отк. 20, 12–15.

⁶⁸ Ц. Амар у свом преводу на енглески указује да се овде мисли на Јеванђеље (уп. РО 47/1, 47).

⁶⁹ Мисли се на Цркву која је утеху пронашла у крсту.

⁷⁰ Дословно: *умирене од прослављања*.

⁷¹ Може да се преведе и са: *цвркушањем искреним/чистим*.

учише од њега песму умилну гласом⁷² чистим.

101. Учаше ласте да цвркућу

и грмеше црква од гласова чистих [жена] часних.

102. Као што су ове⁷³ изговори их Јефрем

чистима⁷⁴ и [тако] их подучаваше хвали новој.

103. „О кћери народа, приближите се и научите хвалу узносити
Ономе који вас спаси од греха отаца ваших.

104. Од служења киповима мртвим избављене сте,
дајте хвалу ономе кроз чију смрт сте ослобођене!

105. Хвалом се одените из унутрашњости вода⁷⁵ као браћа ваша,
изразите захвалност гласом силним баш као они.

106. У једном Телу невином имате удела са браћом вашим
и у једној Чаши нових живота обнављате се.

107. Једно спасење беше за вас и за њих, зашто онда
не научисте да хвалу узнесете гласом силним?

108. Уста ваша умирена која затвори мајка ваша Ева,
отвори сада Марија, сестра ваша, да хвалу узнесите!

109. Стара омота нит ћутања око језика ваших,
а Син Дјеве ослободи свезе да бисте умилно певале.

110. Удата [вам] стави брњицу да умири уста ваша,⁷⁶
Дјева отвори двери затворене језика ваших.

111. До сада оборен беше пол⁷⁷ ваш због Еве,
а од сада и на даље, уздигнут је Маријом за [певање]: Алилуја!

112. Због неправде Евине, мајке ваше, осуђене бејасте,
због Рођеног од Марије, сестре ваше, ослобођене бејасте.

113. Откријте лица ваша и узнесите хвалу без стида
Ономе који вам дарова слободу говора рођењем својим.“

114. Овим речима саветоваше их овај мудри
дајући им гласове упутне⁷⁸ за песме њихове.

115. У време рата огради пролазе други Мојсије
и уздигну страницу упутства да оборе [непријатеље].⁷⁹

---

⁷² Термин *глас* овде има значење мелодије.

⁷³ Заменица се односи на речи.

⁷⁴ Придев је у женском роду.

⁷⁵ Алузија на воде крштења (уп. РО 47/1, 51).

⁷⁶ Дословно: *Удата даде брњицу мира/мишине на уста ваша*.

⁷⁷ Дословно: *део/страна*.

⁷⁸ Тј. давао им је примере мелодија за њихове песме.

⁷⁹ Није ми у потпуности јасно шта је аутор хтео да каже са ова два стиха. Ц. Амар преводи на следећи начин: *At the time of battle, the second Moses repaired the breaches, / and raised up the side of instruction to bring down (the enemy)* (уп. РО 47/1, 53). Моруће је да се мисли на то да је „други Мојсије“, тј. Јефрем, поново ујединио и мушкарце и же-

116. Поздрав, вођо силни, који поведе жене и изведе их да се боре са моћником који покори земљу бунтовништвом својим.
117. Борба беше подстакнута на земљи од Сатане да утиша учење апостолско.
118. Устадоше доктрине⁸⁰ и узрасте грешка као разбојници да обесмисле⁸¹ истину проповеди.
119. [У] град Адајев⁸² из ког беху искорењени кипови пусти, уђе зли да обнови у њему отпадништво.⁸³
120. Окружи доктринама као замкама са свих страна, да на све начине на уста Цркве брњицу тишине стави.
121. На једној страни, уздигну чинове у кући Маркионовој, а на другој страни, доведе у ред легионе Источњака.⁸⁴
122. Учини [овако и трећој] страни, кући Аријевој и Савелијевој, и уздиже звања унутар скупштина лукавих куће Бардаисанове.⁸⁵
123. Овим друштвом Цркву окружи овај бунтовник и другима које ми не морамо да помињемо.
124. Отпоче да испаљује стреле грешке ка вери да оконча чисти пут апостолства.⁸⁶
125. Изопачи речи своје са доктринама на сваки начин⁸⁷ док жеља његова зла не поста једно са свим његовим сектама.
126. Можда можете да кажете: „Одлута повест коју ти представи! Јефрема хвали! Не набрајај доктрине у мемри својој!“
127. Због њега⁸⁸ ове [ствари] говорих, о слушаоци, да бих показао вама борбу изабраног и храброст његову.
128. Синови бунта, немојте да вас замори дужина,⁸⁹ волите упутства јер су богатство⁹⁰ велико онима који их добију.

не у узношењу хвале, као што је „први Мојсије“ затворио пролаз, ујединио раздељено море, или, како је преведено на енглески „поправио пукотину“. „Страница упутства“ би могла да буде слика којом аутор пореди Јефрема са својим „упутствима за певање“ из претходна два стиха са сликом Мојсија са таблицама закона.

⁸⁰ Тј. јереси.

⁸¹ Дословно: *да исцїразне*.

⁸² Мисли се на Едесу.

⁸³ Реч може да значи и *їаїансїво*.

⁸⁴ „Кућу Маркинову“ треба разумети као следбенике Маркионове, а „легионе источњака“ као следбенике манихејства (уп. РО 47/1, 55, фусноте 87 и 88).

⁸⁵ Бардаисан – назива се још и Бардесан, или Вардесан.

⁸⁶ Ц. Амар овај део преводи: „*to bring an end to the shining Way of the apostles*“ (уп. РО 47/1, 57, погледаги и фусноте 94 и 95), пишући великим почетним слово реч *Пуш*.

⁸⁷ Дословно: *у сваком облику*.

⁸⁸ Мисли се на Јефрема.

⁸⁹ Вероватно се односи на дужину *мемре*.

⁹⁰ Дословно: *ризница*.

129. Будите ученици учења, не будите равнодушни,⁹¹
са слушаоцем искреним који се не жали на једноставне [ствари].
130. Под сенком речи Господње пронађите⁹² уточиште
да вас не прогута врућина света сујетног.⁹³
131. Учење је хлеб душе, дај јој што њој припада
и не умањуј [јој] богатство велико од Чисте.⁹⁴
132. Зашто се ти бестидно [бринеш] да нахраниш тело само,
а потребе душе занемарујеш, иако су мале?
133. Ако си праведан, подели онда правично
и души и телу, подједнако, како им припада, са расуђивањем.
134. Зашто стрпљиво сипаш пиће телу свом,
а када слушаш Реч Живота замараш се?
135. О храни, која ће постати измет, ти добрано бринеш,
а учење, које чисто злато, тешко ти је.
136. Волите упутства, децо брачне одаје, и созерцавајте о њима;
кроз поучавање⁹⁵ обогаћује се душа новим открићима.
137. Кроз опажања своја ум се просветљује до усхићења;
храна живота која нема отпад је за исхрану његову.
138. Лепо је сунце оку бистром и пријатно⁹⁶ [му је] са њим,
као и упутство души здравој, [тако да може] созерцавати са њим.
139. Љубитељи живота, не буните се против упутства,
будите радници према њему и делајте са њим јер је благ јарам Његов.
140. Будите љубитељи учења са срцем чистим
који је добра мајка живота и наду даје синовима њеним.
141. Ризница скривена и сво богатство поред Ње су стављени
и благословима обогаћује оне које је носила Сјајна.⁹⁷
142. Оно што је Њено узвишеније је од речи и говорника
и не може се [само] кроз слушање примити због величанствености Њене.
143. Изнад света је и овој земљи не припада,
свет други позива децу Њену и Она их усређује.
144. Врлине Њене необухватљиве су умом,
без љубави учење се не може чути.
145. Нека ти не буде досадно од приче пуне живота;

---

⁹¹ Дословно: *будити* без *равнодушности*.

⁹² Дословно: *ући*.

⁹³ Алузија на Јону.

⁹⁴ Вероватно је реч о Цркви.

⁹⁵ Дословно: *дисциплину/дисциплиновање*.

⁹⁶ Дословно: *комфоран је са њим*.

⁹⁷ Вероватно је реч о Цркви. „Које је носила сјајна“ треба разумети у контексту чињенице да се неретко у делима сиријакофоних аутора Црква сматра породилом која доноси на свет децу.

- дај ми пажњу [твоју] да ти опет говорим угодно.
146. Не беше досадно изабранику Јефрему када подучаваше,
нека ти не буде досадно када слушаш повест о њему.
147. Стрпљиво се борио са доктринама [јеретичким],
стрпљиво зато треба да пратиш⁹⁸ реч о њему.
148. Не као да сам ја способан пак да говорим,
слаб је ум мој и ја сам немоћан за причу његову.
149. Овај умножи врлине за Цркву учењем својим,
и увећа хвалу Свевишњем који не потребује прослављање.
150. Овај беше други нисан земљом целом⁹⁹
и *маграше* његове као цвеће радоваше цркве наше.
151. Овај искова изабрано оружје вере;
кроз њега надјача једноставност.¹⁰⁰
152. Овај приведе жене надметању¹⁰¹ о учењима;
нежним [гласовима] победише у борби са сваком доктрином!
153. Уста овога беху лук, а речи његове стреле;
као прикладне¹⁰² искова разговетне звуке¹⁰³ за оружје које изради.
154. Овај узвикиваше против злих гласе¹⁰⁴ невероватне;
са упутствима својим протера камење спотицања који се беху умножили.
155. Овај беше венац¹⁰⁵ целокупног арамејства;
кроз њега оно се примаче да досегне врлине духовне.
156. Овај беше говорник велики међу Сиријцима
и сви учитељи, од њега до сада, оплемењиваше се њим.
157. Овај одмери, избалансира и сабра све речи своје
и учење своје даде уредно сређено.

---

⁹⁸ Дословно: *га шрчиш*.

⁹⁹ Нејасно је шта је аутор тачно мислио под изразом „други нисан“. У свом преводу на енглески Ц. Амар упућује на студију Rouwhorst, G., „L'évocation du mois de Nisan dans les hymnes *Sur la Résurrection* d'Ephrem de Nisibe“, у *OCA* 229 (1987), 100–110. Ова студија се бави питањем порекла, извора утицаја на Јефрема и на неке јелинофоне ауторе који су условили да ови писци о месецу нисану, тј. о почетку пролећа пишу на један карактеристичан начин и да се користе веома богатим сликама. У њој се нигде не говори експлицитно о „другом нисану“, али, ослањајући се на ову студију, можемо да претпоставимо да је Јаков у Јефрему видео „друго пролеће“ кроз кога Црква цвета и буја.

¹⁰⁰ Дословно: *надјача цела сирана једноставности/просиоше*. Реч је о томе да се Јефремово „једноставно“ богословље супротставило и надјачало, победило „комплицована“ учења, философије и томе слично (уп. *РО* 47/1, стр. 63, фусноте 119).

¹⁰¹ Дословно: *рвање*.

¹⁰² Ц. Амар ово преводи са *spearheads*, вероватно због сликовитијег превода. Нисам успео да пронађем да изворна реч има то значење.

¹⁰³ Другачије речено: *мелодије*.

¹⁰⁴ И ову реч треба разумети као мелодију.

¹⁰⁵ Може да се prevede и речју *круна*.

158. Овај беше прослављен величанственом праведношћу,
исто тако и понашање његово, као и стихови његови, беху поштовани.
159. Овај не учаше коришћењем речи само,
већ дела величанствена душом својом показа.
160. Овај надвлада отпадништво дома Маркионовог,
оне који одбацише оваплоћење¹⁰⁶ Сина Божјег.
161. Овај понизи једноставношћу учења свог
разум¹⁰⁷ друштва лукавог дома Бардаисановог.
162. Овај невероватни, коликогод да говорим о њему, не може бити описан,
јер море врлина његових натера ме да станем са хваљењем њега.
163. Истина ме протресе да отпочнем¹⁰⁸ реч моју о причи његовој
јер да сам ја ћутао истина би грмела о истинитом!
164. Уста моја дао сам да би дошла повест његова и да буде изговорена кроз мене;
слабост моја не може да слави онога који се испуни врлинама.
165. Истина човечија потресе реч моју о победама његовим,
па, кроз одељке о врлинама његовим приповедах Цркви гласом силним.
166. Као у фрулу истина засвира кроз мене повест Јефремову
[тако] да могу дуго свирати гласове¹⁰⁹ духовне.
167. Од мене¹¹⁰ не дође захтев да уздигнем [мој] језик,
истина ме позва да подигнем глас мој о истинитом.
168. Радник за истину ја постадох данас, ако сам достојан
да се оптеретим са повешћу великог победника¹¹¹ међу ученицима његовим.
169. Пажњу просту¹¹² ми дајте и говорићу вам стрпљиво
о атлети који одлучно уђе¹¹³ у борбу.
170. Кад ступи ногом¹¹⁴ својом у надметање¹¹⁵ о учењу,
силно удари на [јеретичке] доктрине.
171. Оголи свет зли и пороке његове
и не заплете се нога његова током надметања за савршенство.
172. Када стојаше као атлета у рату великом,
знојаше се на том месту¹¹⁶ међу призорима надметања.

---

¹⁰⁶ Дословно: *илошкостѝ*.

¹⁰⁷ Може да се преведе и са *словесностѝ*, или *сиѝособностѝ* *товора*.

¹⁰⁸ Дословно: *прѝобудим*.

¹⁰⁹ Тј. мелодије.

¹¹⁰ Дословно: *од оноѝа шѝио је моје/шѝио мени прѝиѝада*.

¹¹¹ Дословно: *ѝосѝодара ѝобедѝа*.

¹¹² Вероватно у смислу да не буде прекидан, тј. без неких компликација и узнемиравања.

¹¹³ Дословно: *усѝаге*.

¹¹⁴ Дословно: *сиѝѝалом*.

¹¹⁵ Дословно: *рвање*.

¹¹⁶ Дословно: у [ѝѝој] *земљи*.

173. Када беше ударан, умакаше¹¹⁷ у Крв Сина Божјег тако да га испушташе рука противника [кадгод покуша] да га ухвати.
174. Када беше повучен од доктрина узалудних, он надјачаваше све њих и нападаше их силовито.¹¹⁸
175. Када испали ка њему грешка стреле подмукле поломи им врхове њихове лав¹¹⁹ и не савише га.
176. Када *маграше* његове као легиони изађоше против грешке, он сави везу изопачене¹²⁰ са побуњенима.
177. Када дунуше ка њему све речи – кћери таме, светлост велика учења његовог не би затрпа.
178. Када на вратима речи Господње разапињан беше сваки дан, сва богатства могаху процветати од Прослављене.¹²¹
179. Када учвршћиваше учење своје и представљаше га, делаше, а потом и подучаваше како је заповеђено.
180. Када лајаше на вукове који нападаху стадо, поста пас који чуваше овце дома Божјег.
181. Када изграђиваше ограде *мемри* и *маграша* унутар њих сакриваше овце од разбојника.
182. Када га јереси као животиње окружише, и кадгод испаливаше¹²² стреле своје брзе он их¹²³ растериваше.
183. Када бдијаше да не би покрали лопови, на стражи о гласовима слатким созерцаваше.
184. Када растериваше демоне нечисте молитвом својом од стада откупљеног Крвљу Сина Божјег.
- Крај о мар Јефрему.
- Три стотине и тридесет стихова.¹²⁴

Увод, превод са сиријској и коментари:
Бошко Ерић

---

¹¹⁷ Другачије речено: *причешћивао се*. Исти глагол се користи, нпр. у *Пешији* приликом описа Тајне вечере (Мт. 26, 23; Мк. 14, 20; Јн. 13, 26).

¹¹⁸ Дословно: [он] *победио свих њих, бол им наносаше, нападаше их у силини*.

¹¹⁹ Тј. Јефрем.

¹²⁰ Ц. Амар овде додаје реч „религије“ да би смисао био јаснији.

¹²¹ Последња реч се односи на Цркву.

¹²² Односи се на Јефрема.

¹²³ Тј. јереси.

¹²⁴ Ц. Амар, условљен текстом који је изабрао за основу свог критичког издања оставља податак о броју стихова који тамо налази, али наглашава да је то једино место где се помиње овај број, док га у другим рукописима и издањима нема. Он још додаје да није успео да нађе строфе које недостају, као ни неки други податак у вези са овим наводом (уп. *РО* 47/1, стр. 71, ф. 148).

Библиографија

Извори:

A Metrical Homily on Holy Mar Ephrem by Mar Jacob of Sarug, critical edition of the syriac text, translation and introduction by Amar, J. P., *Patrologia Orientalis* 47/1, Turnhout, 1997.

Assemani, J. S. (1719), „Vitæ S. Jacobi Compendium ex Anonymo Syro“, *Bibliotheca Orientalis Clementino-Vaticana*, I, Rome.

The Chronicle of Joshua the Stylit, composed in syriac A. D. 507, with a translation into English and notes by W. Wright, Cambridge, 1882.

Литература:

Brock, S. (1997), *A Brief Outline of Syriac Literature*, Kottayam.

Pain-Smith, J. (1903), *A Compendious Syriac Dictionary*, Oxford.

Pain-Smith, R. (1879), *Thesaurus Syriacus*, tomus I–II, collegierunt S. M. Quatremer, G. H. Bernstein, G. W. Lorsbach, A. J. Arnoldi, C. M. Agrell, F. Field, A. Roediger, auxit digessit exposuit edidit R. Pain-Smith, e typographeo clarendoniano.

Rouwhorst, G. (1987), „L'évocation du mois de Nisan dans les hymnes *Sur la Résurrection* d'Ephrem de Nisibe“, у *Orientalia Christiana Analecta* 229, 100–110.

Примљено: 1. 2. 2016.
Исправљено: 23. 2. 2016.
Одобрено: 26. 2. 2016.